

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. rugsėjo 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos teisės principai – Procesinė autonomija – Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai – Teisinio saugumo principas – *Res judicata* galia – Valstybės narės pažeidžiant Sąjungos teisę surinkto mokesčio grąžinimas – Galutinis teismo sprendimas, kuriuo nustatomas su Sąjungos teise nesuderinamas mokestis – Prašymas peržiūrėti tokį teismo sprendimą – Šio prašymo pateikimo terminas“

Byloje C-676/17

dėl *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija) 2017 m. spalio 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. gruodžio 1 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Oana Mădălina Călin

prieš

Directia Regională a Finanțelor Publice Ploiești – Administrația Județeană a Finanțelor Publice Dâmbovița,

Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice,

Administraa Fondului pentru Mediu

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras (pranešėjas), teisėjai K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin ir N. Piçarra,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė R. Șereș, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. lapkričio 28 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Rumunijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos R.-H. Radu, C.-M. Florescu ir R. I. Hațieganu, vėliau – C.-R. Canțăr, C.-M. Florescu ir R. I. Hațieganu,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Armenia ir C. Perrin,

* Proceso kalba: rumunų.

susipažinęs su 2019 m. vasario 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima ši

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl ESS 4 straipsnio 3 dalies, SESV 110 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 17, 20, 21 bei 47 straipsnių ir lojalaus bendradarbiavimo, lygiavertiškumo, veiksmingumo ir teisinio saugumo principų išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Oana Mădălina Călin ginčą su *Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Ploiești – Administrația Județeană a Finanțelor Publice Dâmbovița* (Ploješčio regioninis viešųjų finansų generalinis direktoratas – Dimbovicos departamento viešųjų finansų administracija, Rumunija), *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (Rumunijos valstybė – Viešųjų finansų ministerija) ir *Administrația Fondului pentru Mediu* (Aplinkos fondo administracija, Rumunija) dėl ieškinio, kuriuo siekiama, kad būtų peržiūrėtas galutinis teismo sprendimas, kuriame nuspręsta, kad dėl pavėluoto pateikimo ieškinyje dėl peržiūros, pateiktas dėl kito galutinio teismo sprendimo, pagal kurį O. M. Călin nurodyta sumokėti aplinkos mokestį, kuris vėliau buvo pripažintas nesuderinamu su Sąjungos teise, yra nepriimtinas.

Teisinis pagrindas

- 3 2004 m. gruodžio 2 d. *Legea contenciosului administrativ* Nr. 554/2004 (Administracinio proceso įstatymo Nr. 554/2004; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 1154, 2004 m. gruodžio 7 d.) 21 straipsnyje „Specialieji prašymai“ buvo numatyta:

„1) Civilinio proceso kodekse numatytų teisių gynimo priemonių galima imtis dėl administracinės bylos nagrinėjančių teismų priimtų galutinių ir neskundžiamų sprendimų.

2) Peržiūros priežastis, papildanti nurodytąsias Civilinio proceso kodekse, yra galutinio ir neskundžiamo sprendimo priėmimas pažeidžiant [Sąjungos] teisės viršenybės principą, reglamentuojamą iš naujo paskelbtos Rumunijos Konstitucijos 148 straipsnio 2 dalyje, aiškinamoje kartu su 20 straipsnio 2 dalimi. Prašymas dėl peržiūros pateikiamas per 15 dienų nuo pranešimo, kuris, nukrypstant nuo 17 straipsnio 3 dalyje nustatytos taisyklės, laikomas įteiktu, kai suinteresuotoji šalis per 15 dienų nuo sprendimo paskelbimo pateikia tinkamai motyvuotą prašymą. Prašymas dėl peržiūros turi būti išnagrinėtas skubos ir pirmenybės tvarka daugiausia per 60 dienų nuo jo įregistravimo.“

- 4 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalies antras sakinyje pripažintas nesuderinamu su Konstitucija 2010 m. gruodžio 9 d. *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) sprendimu Nr. 1609/2010.
- 5 Iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalies pirmas ir trečias sakiniai ir toliau turi teisinį poveikį. Tačiau šios nuostatos antras sakinyje, susijęs su prašymo dėl peržiūros pateikimo terminu, nustojo galioti.
- 6 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu Nr. 45/2016, paskelbtu 2017 m. gegužės 23 d. *Monitorul Oficial al României, Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas, Rumunija) nusprendė, kad Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalimi grindžiamas prašymo dėl peržiūros pateikimo terminas yra vienas mėnuo, kuris skaičiuojamas nuo pranešimo apie galutinį sprendimą, dėl kurio pateikiamas šis prašymas.

- 7 *Codul de procedură civilă* (Civilinio proceso kodeksas) 509 straipsnio „Peržiūros dalykas ir motyvai“ 1 dalyje nustatyta:

„(1) Galima prašyti peržiūrėti sprendimą, kuris priimtas dėl esmės arba kuris pagrįstas esme <...>, jeigu:

<...>

11) teismo sprendimui tapus galutiniam, *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) priėmė sprendimą dėl toje byloje pateikto prieštaravimo, konstatavęs, kad teisės nuostata, kuria paremtas prieštaravimas, prieštarauja Konstitucijai.“

- 8 Civilinio proceso kodekso 511 straipsnio „Pateikimo terminas“ 3 dalyje nustatyta:

„Dėl 509 straipsnio 1 dalyje 10 ir 11 punktuose nustatytų pagrindų terminas yra trys mėnesiai nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo paskelbimo dienos arba nuo *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) sprendimo paskelbimo dienos *Monitorul Oficial al României* I dalyje.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 9 2013 m. balandžio 12 d. Rumunijos pilietė O. M. Călin įsigijo naudotą motorinę transporto priemonę iš Vokietijos. *Serviciul Public Comunitar Regim Permisi de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor Târgoviște* (Tirgovištės valstybinė vairuotojų pažymėjimų ir transporto priemonių registravimo įstaiga, Rumunija) nurodė, kad už šios transporto priemonės registraciją reikia sumokėti 968 Rumunijos lėjų (RON) (apie 207 EUR) aplinkos mokesčio. O. M. Călin sumokėjo šią sumą.
- 10 O. M. Călin kreipėsi į *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicos apylinkės teismas, antroji civilinių, administracinių ir mokesčių bylų kolegija, Rumunija), prašydama grąžinti šią sumą, nes apmokestinimas tokiu aplinkos mokesčiu buvo nesuderinamas su Sąjungos teise.
- 11 2014 m. gegužės 15 d. sprendimu šis teismas atmetė prašymą.
- 12 2015 m. balandžio 28 d. O. M. Călin minėtame teisme pateikė pirmąjį prašymą peržiūrėti šį sprendimą, remdamasi 2015 m. balandžio 14 d. Sprendimu *Manea* (C-76/14, EU:C:2015:216), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis aplinkos mokestis buvo nustatytas pažeidžiant Sąjungos teisę. 2015 m. birželio 16 d. sprendimu šis prašymas dėl peržiūros buvo atmestas.
- 13 2016 m. rugpjūčio 17 d. O. M. Călin pateikė antrąjį prašymą peržiūrėti 2014 m. gegužės 15 d. sprendimą *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicos apylinkės teismas, antroji civilinių, administracinių ir mokesčių bylų kolegija). Šis prašymas dėl peržiūros buvo grindžiamas 2016 m. birželio 9 d. Sprendimu *Budișan* (C-586/14, EU:C:2016:421) ir Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią turėjo būti leista peržiūrėti galutinius teismo sprendimus, priimtus pažeidžiant Sąjungos teisę. 2016 m. spalio 11 d. sprendimu minėtas teismas patenkino šį prašymą dėl peržiūros ir nurodė grąžinti aplinkos mokestį su palūkanomis.
- 14 Ploješčio regioninis viešųjų finansų generalinis direktoratas – Dimbovicos departamento viešųjų finansų administracija dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija).

- 15 2017 m. sausio 16 d. sprendimu šis teismas panaikino 2016 m. spalio 11 d. *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicos apylinkės teismas, antroji civilinių, administracinių ir mokesčių bylų kolegija) sprendimą, nusprendęs, kad antrasis prašymas dėl peržiūros buvo pateiktas pasibaigus vieno mėnesio terminui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kai pranešama apie galutinį sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti. Šis terminas, išplaukiantis iš Sprendimo Nr. 45/2016, yra privalomas visiems Rumunijos teismams nuo to momento, kai šis sprendimas paskelbtas *Monitorul Oficial al României*. Taigi apie sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti, O. M. Călin buvo pranešta 2014 m. gegužės 26 d., o prašymas peržiūrėti buvo pateiktas 2016 m. rugpjūčio 17 d.
- 16 Pagrindinėje byloje nagrinėjamas prašymas peržiūrėti 2017 m. sausio 16 d. sprendimą, kurį pateikė O. M. Călin prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Šis prašymas grindžiamas, pirma, įstatymo negaliojimo atgal principo pažeidimu, nes 2016 m. birželio 9 d. Sprendimas *Budișan* (C-586/14, EU:C:2016:421) buvo paskelbtas po to, kai galutinis sprendimas, kurį prašyta peržiūrėti, tapo galutinis. Kita vertus, minėtas prašymas grindžiamas tuo, kad *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas) pažeidė SESV 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą.
- 17 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl Sprendimo Nr. 45/2016 suderinamumo su teisinio saugumo principu ir lojalaus bendradarbiavimo principu bei lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais.
- 18 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagrindinės bylos aplinkybės skiriasi nuo bylos aplinkybių, kurioje priimtas 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiama tai, kad nėra galutinio teismo sprendimo peržiūros procedūros, kai paaiškėjo, kad šis sprendimas nesuderinamas su Sąjungos teisės aiškinimu. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad, kitaip nei minėtoje byloje, pagrindinėje byloje yra galimybė peržiūrėti galutinį nacionalinio teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę.
- 19 Šis teismas primena, kad, nesant Sąjungos teisės nuostatų, reglamentuojančių nepagrįstai surinktų mokesčių grąžinimą, kiekviena valstybė narė, vadovaudamasi procesinės autonomijos principu, turi nustatyti ieškinį, skirtą iš Sąjungos teisės kylančių mokesčių mokėtojų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles. Vis dėlto šios procesinės taisyklės visada turi atitikti lojalaus bendradarbiavimo principą, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus ir teisinio saugumo principą.
- 20 Nagrinėjamu atveju Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalyje nenumatyta jokie prašymo dėl peržiūros pateikimo termino; toks terminas išplaukia tik iš Sprendimo Nr. 45/2016.
- 21 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad pritaikius šį terminą neįmanoma grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinkto mokesčio O. M. Călin. Iš tiesų O. M. Călin neturi jokių kitų nacionalinių procesinių priemonių susigrąžinti šį mokestį.
- 22 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar ESS 4 straipsnio 3 dalį, kurioje nurodomas lojalaus bendradarbiavimo principas, [Chartijos] 17, 20, 21 ir 47 straipsnius, SESV 110 straipsnį, teisinio saugumo principą ir iš proceso autonomijos principo kylančius lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus galima aiškinti taip, kad šiomis nuostatomis draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kokia yra [Įstatymo Nr. 554/2004] 21 straipsnio 2 dalis, kaip [ji išaiškinta Sprendime Nr. 45/2016], pagal kurią [Įstatymo Nr. 554/2004] 21 straipsnio 2 dalies nuostatomis grindžiamą prašymą dėl peržiūros galima pateikti per vieno mėnesio terminą, kuris pradedamas skaičiuoti nuo pranešimo apie galutinį sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 23 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Sąjungos teisę, visų pirma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip ji išaiškinta nacionalinio teismo sprendime, kuriame numatytas vieno mėnesio naikinamasis terminas pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę, kuris pradedamas skaičiuoti nuo pranešimo apie sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti.
- 24 Pirmiausia reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog O. M. Călin buvo įpareigota sumokėti aplinkos mokestį, taikomą motorinėms transporto priemonėms, o 2016 m. birželio 9 d. Sprendime *Budişan* (C-586/14, EU:C:2016:421) Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad SESV 110 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamas toks aplinkos mokestis.
- 25 Šiuo klausimu pagal suformuotą jurisprudenciją teisė susigrąžinti pažeidžiant Sąjungos teisės normas valstybėje narėje surinktus mokesčius yra Sąjungos teisės nuostatomis, kuriomis tokie mokesčiai draudžiami ir kurių išaiškinimą pateikė Teisingumo Teismas, asmenims suteikiamų teisių pasekmė ir papildymas. Taigi valstybės narės iš principo privalo grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius (šiuo klausimu žr. 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *San Giorgio*, 199/82, EU:C:1983:318, 12 punktą; 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Littlewoods Retail ir kt.*, C-591/10, EU:C:2012:478, 24 punktą ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 24 punktą).
- 26 Be to, reikia priminti *res judicata* principo svarbą ir Sąjungos teisės, ir nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų tiek siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą, tiek gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus numatytiems pasinaudojimo jomis terminams tampa galutiniais, nebegalėtų būti ginčijami (2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 28 punktas ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630 54 punktas).
- 27 Taigi Sąjungos teisė nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jeigu tai leistų ištaisyti su šia teise nesuderinamą nacionalinę situaciją (2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 29 punktas ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630 55 punktas).
- 28 Iš tiesų buvo nuspręsta, kad pagal Sąjungos teisę nereikalaujama, kad siekdama atsižvelgti į Teisingumo Teismo pateiktą atitinkamos šios teisės nuostatos išaiškinimą nacionalinė teisminė institucija iš principo turėtų peržiūrėti *res judicata* galią įgijusį savo sprendimą (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 60 punktą; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 38 punktą ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630 56 punktą).
- 29 Vis dėlto jei taikytinos vidaus proceso taisyklės numato nacionaliniam teismui galimybę, esant tam tikroms sąlygoms, peržiūrėti *res judicata* galią įgijusį sprendimą, kad situacija atitiktų nacionalinę teisę, pagal lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus šia galimybe, jeigu šios sąlygos tenkinamos, turi būti pasinaudota pirmiausia, kad būtų atkurta nagrinėjamos situacijos atitiktis Sąjungos teisei (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 62 punktą; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 30 punktą ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630 60 punktą).

- 30 Iš tiesų pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje nustatytą lojalaus bendradarbiavimo principą ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti mažiau palankios, nei taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas) ir dėl jų naudojimasis Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Šių reikalavimų laikymąsi reikia analizuoti atsižvelgiant į atitinkamų nuostatų svarbą visam procesui, proceso eigą ir šių nuostatų ypatybes įvairiose nacionalinėse institucijose (2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 38 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija bei 2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 24 punktą).
- 32 Nagrinėjama atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad Rumunijos teisėje numatyta teisių gynimo priemonė, leidžianti prašyti peržiūrėti galutinius teismo sprendimus, kurie, kaip atrodo, prieštarauja Sąjungos teisei. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų matyti, kad šiam ieškinui dėl peržiūros taikomas vieno mėnesio terminas, skaičiuojamas nuo pranešimo apie teismo sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti. Šis terminas išplaukia iš Sprendimo Nr. 45/2016, kuris susijęs su Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalies aiškinimu ir taikymu.
- 33 Taigi reikia išnagrinėti, ar toks terminas suderinamas su lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais.

Dėl lygiavertiškumo principo

- 34 Kaip buvo priminta šio sprendimo 30 punkte, lygiavertiškumo principas draudžia valstybei narei nustatyti mažiau palankias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių teisės subjektų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles, nei taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams.
- 35 Taigi reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje aptariamas ieškinyje dėl peržiūros gali būti laikomas panašus į ieškinį, pagrįstą nacionalinės teisės pažeidimu, atsižvelgiant į šių ieškinių tikslą, pagrindą ir esminius elementus (šiuo klausimu žr. 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktą ir 2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 27 punktą).
- 36 Šiuo klausimu, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 55 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašymo motyvuose nemini, kad yra ieškinyje dėl peržiūros, grindžiamas nacionalinės teisės pažeidimu, kuris galėtų būti laikomas panašiu į aptariamą pagrindinėje byloje.
- 37 Vis dėlto Komisija tvirtina, kad Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalyje numatytas ieškinyje dėl galutinio teismo sprendimo, kuriuo pažeista Sąjungos teisė, peržiūros yra panašus į numatytąjį Civilinio proceso kodekso 509 straipsnio 1 dalies 11 punkte, kuriame įtvirtinta galimybė pareikšti ieškinį dėl teismo sprendimo peržiūros, jeigu po to, kai sprendimas tapo galutinis, *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) priėmė sprendimą dėl toje byloje pareikšto neatitiktimi Konstitucijai grindžiamo prieštaravimo ir pripažino neatitinkančia Konstitucijos su šiuo prieštaravimu susijusią nuostatą.
- 38 Komisija mano, kad šiuo atveju pažeidžiamas lygiavertiškumo principas, nes ieškiniams, grindžiamiems Civilinio proceso kodekso 509 straipsnio 1 dalies 11 punktu, taikomos procesinės taisyklės yra palankesnės už tas, kurios taikomos ieškiniams dėl peržiūros, pareikštiems remiantis Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalimi. Iš tiesų, anot Komisijos, nors pirmasis ieškinyje gali būti

pareikštas per tris mėnesius nuo tada, kai buvo paskelbtas *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) sprendimas, kuriuo konstatuojama nacionalinės nuostatos neatitiktis Konstitucijai, antrasis ieškinys turi būti pareikštas per vieną mėnesį nuo pranešimo apie sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti.

- 39 Vis dėlto, kaip savo išvados 71 ir 77 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, pagal Civilinio proceso kodekso 509 straipsnio 1 dalies 11 punktą *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) priimtas sprendimas, kuriuo konstatuojama nacionalinės nuostatos neatitiktis Konstitucijai, leidžia iš naujo nagrinėti tik galutinį teismo sprendimą, priimtą per procesą, per kurį šalys rėmėsi nacionalinės nuostatos neatitiktimi Konstitucijai, o pagal Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalį leidžiama peržiūrėti bet koki galutinį teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę.
- 40 Be to, nesant patikslinimo šiuo klausimu, Teisingumo Teismas negali nuspręsti nei dėl Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalyje ir Civilinio proceso kodekso 509 straipsnio 1 dalies 11 punkte numatytų ieškinių dėl peržiūros panašumo buvimo ar nebuvimo, nei dėl to, ar šiuo atveju yra laikomasi lygiavertiškumo principo reikalavimų.
- 41 Taigi atsižvelgdamas į šio sprendimo 30 punkte nurodytą jurisprudenciją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar laikomasi lygiavertiškumo principo pagrindinėje byloje, ir primintina, kad šis teismas išsaugo galimybę pateikti naują prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kai jis galės perduoti Teisingumo Teismui visą informaciją, kuri leistų jam priimti sprendimą dėl lygiavertiškumo principo laikymosi (šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Security Service ir kt.*, C-692/15 – C-694/15, EU:C:2016:344, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl veiksmingumo principo

- 42 Dėl veiksmingumo principo reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės teisės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas arba pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visame procese, proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Turint tai omenyje, prireikus reikia atsižvelgti į teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo principą ir tinkamą proceso eigą (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 49 punktas; 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *INEOS Köln*, C-572/16, EU:C:2018:100, 44 punktas ir 2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 49 punktas).
- 43 Dėl naikinamųjų terminų Teisingumo Teismas nusprendė, jog tai, kad teisinio saugumo sumetimais nustatomi protingi naikinamieji terminai ieškiniai pareikšti, atitinka Sąjungos teisę (šiuo klausimu žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Rewe-Zentralfinanz ir Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5 punktą; 1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Palmisani*, C-261/95, EU:C:1997:351, 28 punktą; 2015 m. spalio 29 d. Sprendimo *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 28 punktą ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *INEOS Köln*, C-572/16, EU:C:2018:100, 47 punktą).
- 44 Šiuo atveju, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas) manė, kad pagal Sprendimą Nr. 45/2016 O. M. Călin pareikštas antrasis ieškinys dėl peržiūros buvo pavėluotas. Pagal šį sprendimą terminas, per kurį turėjo būti pateiktas prašymas peržiūrėti sprendimą, buvo vienas mėnuo nuo pranešimo O. M. Călin apie 2014 m. gegužės 15 d. sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti.
- 45 Taigi reikia patikrinti, ar toks terminas yra protingas, nes pasibaigus šiam terminui teisės subjektas nebegali pateikti prašymo peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę.
- 46 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad vieno mėnesio terminas pareikšti tokį ieškinį dėl galutinio teismo sprendimo peržiūros, kuris, remiantis Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio pavadinimu, yra „ypatingas“ teisių gynimo būdas, savaime nėra kritikuotinas.

- 47 Iš tiesų ieškinio dėl peržiūros pateikimo naikinamasis terminas yra protingas, nes leidžia teisės subjektui įvertinti, ar yra priežasčių prašyti peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, ir prireikus parengti ieškinį dėl šio sprendimo peržiūros. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šioje byloje nebuvo teigiama, jog tam nustatytas vieno mėnesio terminas buvo neprotingas (pagal analogiją žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 44 punktą).
- 48 Be to, svarbu pažymėti, kad pagrindinėje byloje aptariamas terminas ieškiniui dėl peržiūros pareikšti pradedamas skaičiuoti nuo to momento, kai šalims buvo pranešta apie atitinkamą galutinį sprendimą. Šalys negali atsidurti tokioje situacijoje, kai šis terminas praėjo, o jos nežinojo apie galutinį teismo sprendimą (pagal analogiją žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 45 punktą).
- 49 Tokiomis aplinkybėmis dėl pagrindinėje byloje aptariamo ieškinio dėl peržiūros pareiškimo termino trukmės neatrodo, kad praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą.
- 50 Kalbant apie šio termino taikymo tvarką, primintina, kad teisinio saugumo principas, kuris išplaukia iš teisėtų lūkesčių apsaugos principo, reikalauja, kad, pirma, teisės normos būtų aiškios ir tikslios ir, antra, jų taikymas būtų nuspėjamas teisės subjektams (šiuo klausimu žr. 1996 m. vasario 15 d. Sprendimo *Duff ir kt.*, C-63/93, EU:C:1996:51, 20 punktą; 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 46 punktą ir 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Berlington Hungary ir kt.*, C-98/14, EU:C:2015:386, 77 punktą).
- 51 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad vieno mėnesio terminas pareikšti ieškinį dėl peržiūros buvo nustatytas Sprendime Nr. 45/2016, kuris taikomas Rumunijos teismams nuo jo paskelbimo *Monitorul Oficial al României*. Kaip išplaukia iš šalių atsakymų į Teisingumo Teismo klausimus, nors šis sprendimas buvo priimtas 2016 m. gruodžio 12 d., jis buvo paskelbtas *Monitorul Oficial al României* tik 2017 m. gegužės 23 d.
- 52 Taigi Sprendimas Nr. 45/2016 dar nebuvo paskelbtas *Monitorul Oficial al României*, kai O. M. Călin pareiškė antrąjį ieškinį dėl peržiūros 2016 m. rugpjūčio 17 d.
- 53 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, atrodo, kad (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas) taikė Sprendime Nr. 45/2016 numatytą terminą, kad konstatuotų, jog O. M. Călin per vėlai pareiškė antrąjį ieškinį dėl peržiūros, nors šis sprendimas dar nebuvo paskelbtas. Be to, iš Teisingumo Teismo turimos informacijos negalima daryti išvados, kad kai O. M. Călin pareiškė šį ieškinį dėl peržiūros, Rumunijos teisėje buvo numatytas kitas terminas tokiam prašymui dėl peržiūros pateikti, kuris galėjo būti laikomas aiškiu, tikslu ir nuspėjamu, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 50 punkte nurodytą jurisprudenciją.
- 54 Vis dėlto per teismo posėdį Rumunijos vyriausybė nurodė, kad iki Sprendimo Nr. 45/2016 paskelbimo *Monitorul Oficial al României* Rumunijos teismai taikė skirtingus terminus ieškiniui dėl peržiūros pareikšti pagal Įstatymo Nr. 554/2004 21 straipsnio 2 dalį, nes jie neprivalėjo taikyti specialaus termino.
- 55 Nors šiuo teiginiu Rumunijos vyriausybė siekia pateisinti Sprendime Nr. 45/2016 pateiktos išeities taikymą dar prieš jį paskelbiant, reikia konstatuoti, kad dėl tokios praktikos ieškinio dėl peržiūros pareiškimo termino taisyklė nėra aiški, tiksli ir nuspėjama, kad atitiktų teisinio saugumo tikslą.
- 56 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas) taikė šį terminą dėl to, kad O. M. Călin buvo neįmanoma grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinkto mokesčio; atsižvelgiant į tai, jog O. M. Călin neturėjo jokių kitų nacionalinių procesinių priemonių, kad susigrąžintų šį mokestį, reikia priminti, kad, kaip savo išvados 103 punkte pažymėjo generalinis advokatas, *res judicata* galios principas neprieštarauja tam, kad būtų

pripažintas valstybės atsakomybės už galutinės instancijos teismo, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo, sprendimą principas (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 40 punktas). Iš tiesų pirmiausia dėl to, jog tokiu sprendimu padarytas iš Sąjungos teisės kylančių teisių pažeidimas paprastai nebegali būti ištaisytas, iš asmenų negali būti atimta galimybė patraukti valstybę atsakomybėn, siekiant, pasinaudojus tokia priemone, teisiškai apginti savo teises (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 34 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 40 punktas ir 2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 58 punktas).

57 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti:

- Sąjungos teisę, visų pirma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, reikia aiškinti taip, kad pagal ją iš esmės nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip ji išaiškinta nacionalinio teismo sprendime, kuriame numatytas vieno mėnesio naikinamasis terminas pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę, kuris pradedamas skaičiuoti nuo pranešimo apie sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti,
- vis dėlto veiksmingumo principas, siejamas su teisinio saugumo principu, turi būti aiškinamas taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios aptariamose pagrindinėje byloje, pagal jį nacionaliniam teismui draudžiama taikyti naikinamąjį vieno mėnesio terminą pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, kai pateikiant šį prašymą dėl peržiūros sprendimas, kuriame nustatytas minėtas terminas, dar nebuvo paskelbtas *Monitorul Oficial al României*.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

58 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Sąjungos teisę, visų pirma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, reikia aiškinti taip, kad pagal ją iš esmės nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip ji išaiškinta nacionalinio teismo sprendime, kuriame numatytas vieno mėnesio naikinamasis terminas pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, priimtą pažeidžiant Sąjungos teisę, kuris pradedamas skaičiuoti nuo pranešimo apie sprendimą, kurį prašoma peržiūrėti.**
2. **Vis dėlto veiksmingumo principas, siejamas su teisinio saugumo principu, turi būti aiškinamas taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios aptariamose pagrindinėje byloje, pagal jį nacionaliniam teismui draudžiama taikyti naikinamąjį vieno mėnesio terminą pateikti prašymą peržiūrėti galutinį teismo sprendimą, kai pateikiant šį prašymą dėl peržiūros sprendimas, kuriame nustatytas minėtas terminas, dar nebuvo paskelbtas *Monitorul Oficial al României*.**

Parašai.